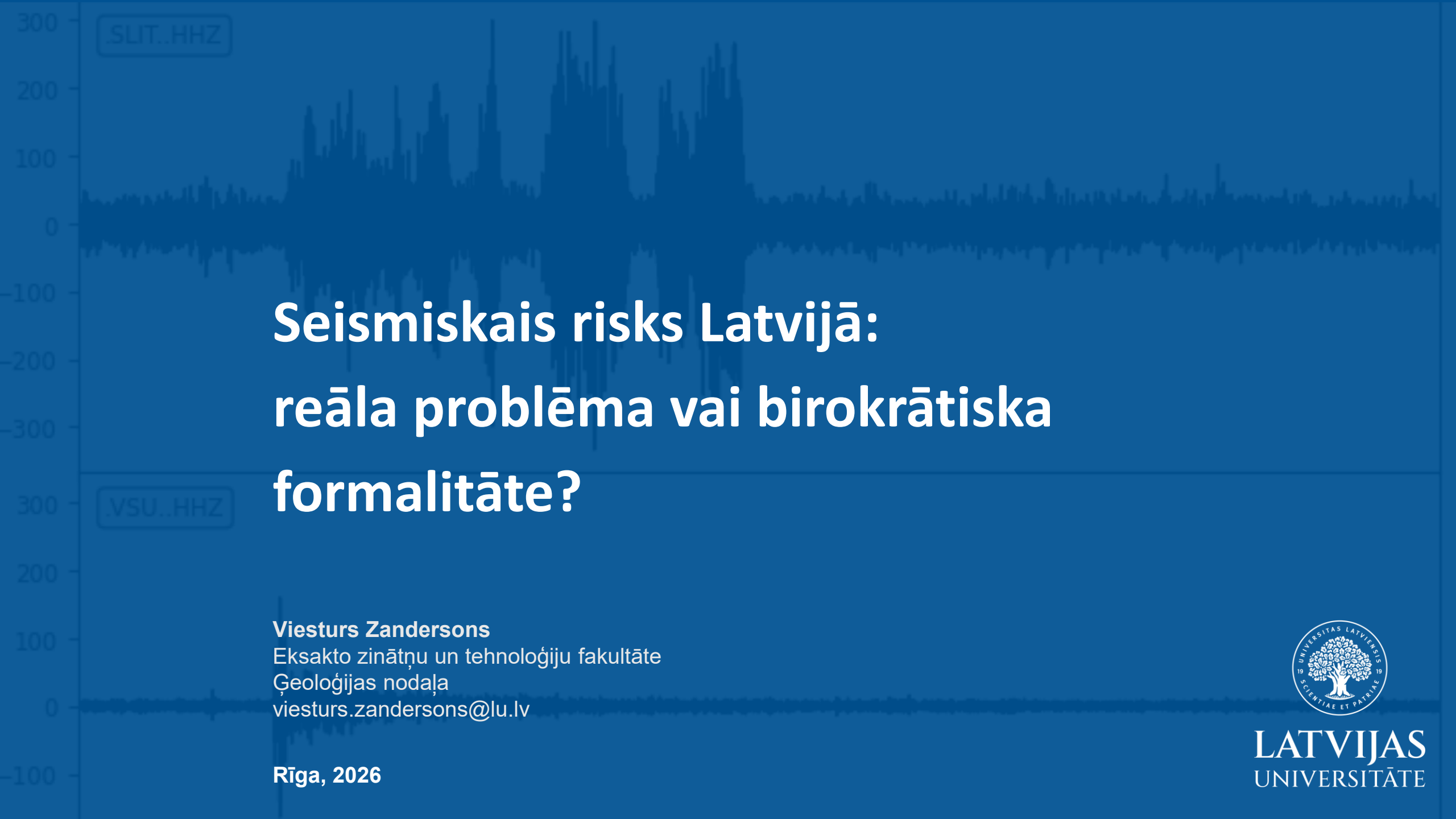

Seismiskais risks Latvijā: reāla problēma vai birokrātiska formalitāte?

Viesturs Zandersons

Eksakto zinātņu un tehnoloģiju fakultāte

Ģeoloģijas nodaļa

viesturs.zandersons@lu.lv

Rīga, 2026

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

**Vai projektējot Latvijā
ir jāņem vērā seismiskais risks?**

Eirokods 8

Design of structures for earthquake resistance

Ēku seismiskā dizaina (*seismic action*) klasi Eurokodā nosaka formula (4.1)

$$S_{\delta} = \delta F_{\alpha} F_T S_{\alpha,475}$$

kur

δ – ēkas nozīmīguma koeficients

F_{α} – vietas **pastiprinājuma** faktors

F_T – topogrāfijas **pastiprinājuma** faktors

$S_{\alpha,475}$ – vietas maksimālais spektrālais **pātrinājums** ar atkārtotānās varbūtību 10% reizi 50 gados (jeb 475 gadi)

No dažāda veida seismiskajiem mērījumiem varam iegūt šos divus parametrus

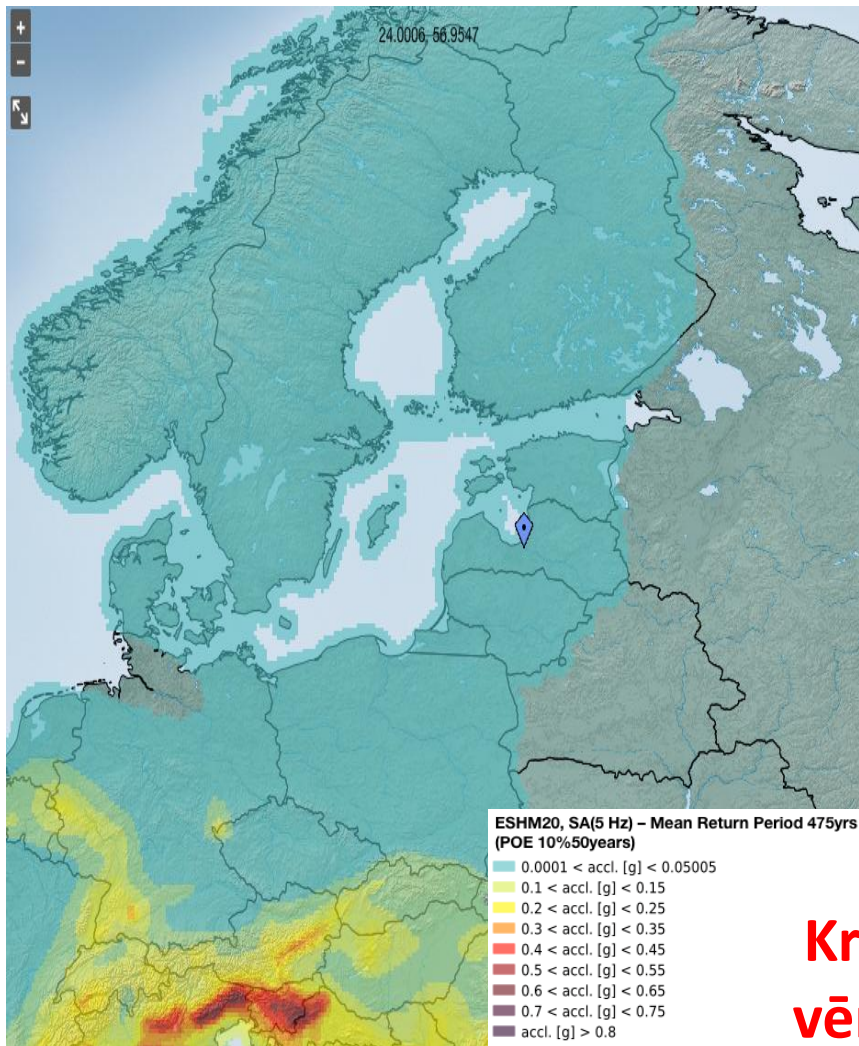
Spektrālo pātrinājumu S_{α}

- Eurokodā to katrai valstij nosaka **nacionālais pielikums**
- Kā galveno datu avotu izmanto **pagātnes zemestrīces**
- **Tieši izriet no seismiskās bīstamības kartēm**

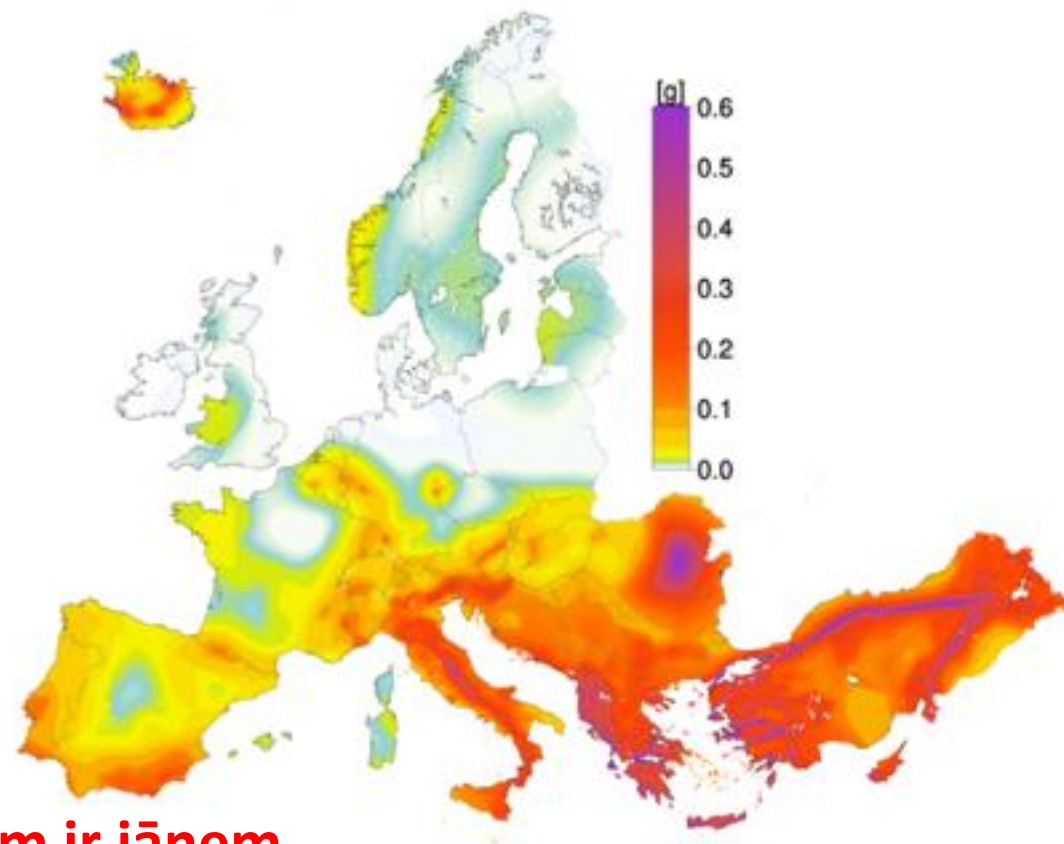
F_{α} vietas pastiprinājuma faktors:

- Telpiski – ļoti mainīgs
- Ietekmē lokālas ģeotehniskās un ģeoloģiskās īpašības
- **Precīzi** novērtēt var tikai ar lauka mērījumiem

$$S_{\alpha,475} \text{ vai } S_{\alpha,4750}$$

ESHM20 modelis ar atkārtotānās periodu 475 gadi (Danciu et al, 2021)

**Kritiski svarīgām ēkām ir jāņem
vērā garāki atkārtotānās periodi**

ESHM20 modelis atkārtotānās periods 4745 gadi (Danciu et al, 2021)

Kā iegūst $S_{\alpha,475}$ vai $S_{\alpha,4750}$ modeļus?

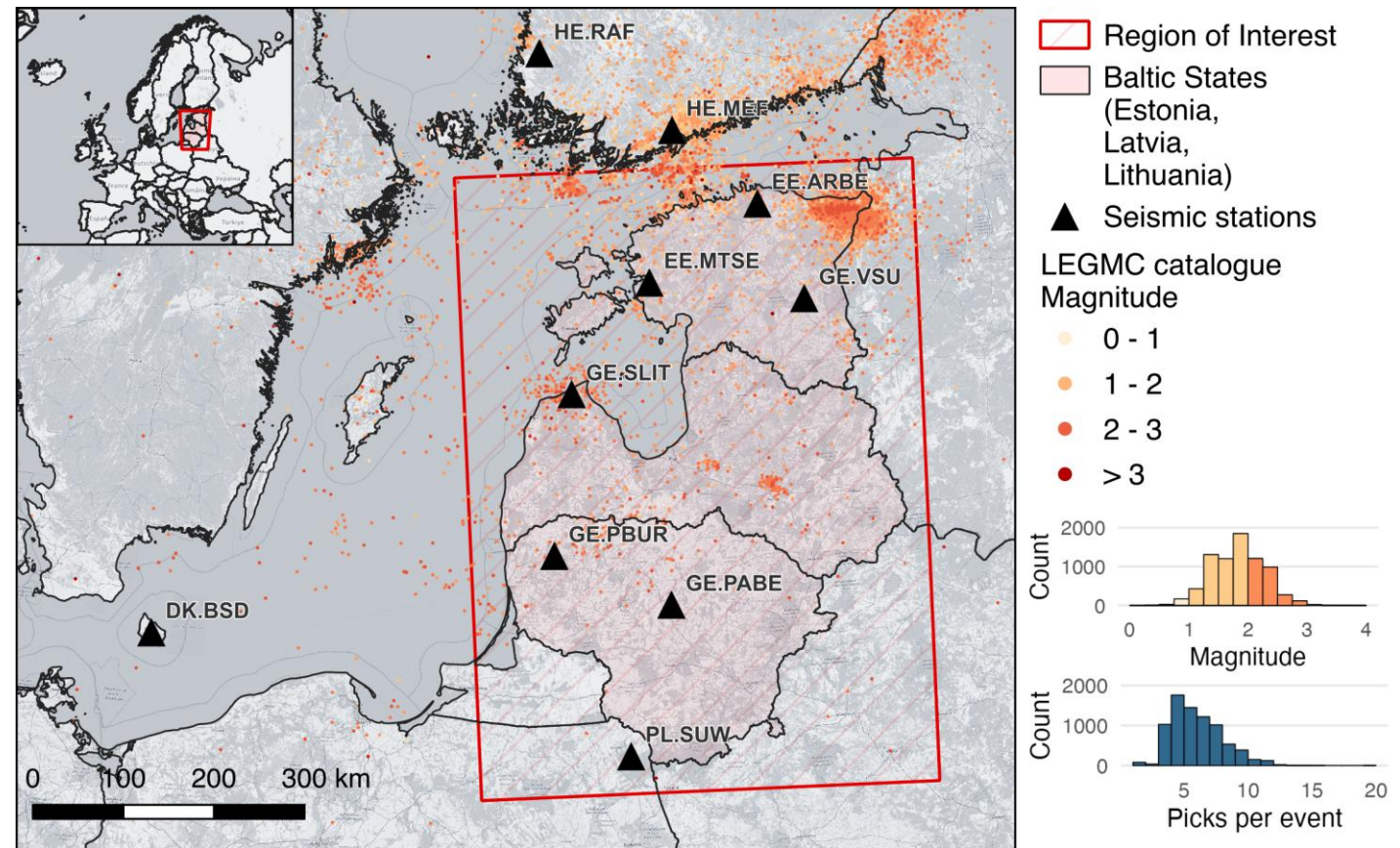
Galvenais avots ir **vēsturiskās zemestrīces**:

1. Magnitūda
2. Atrašanās vieta
3. Atkārtošanās biežums

Grūtāk ir vietās, kur zemestrīču skaits ir neliels, piemēram Latvijā

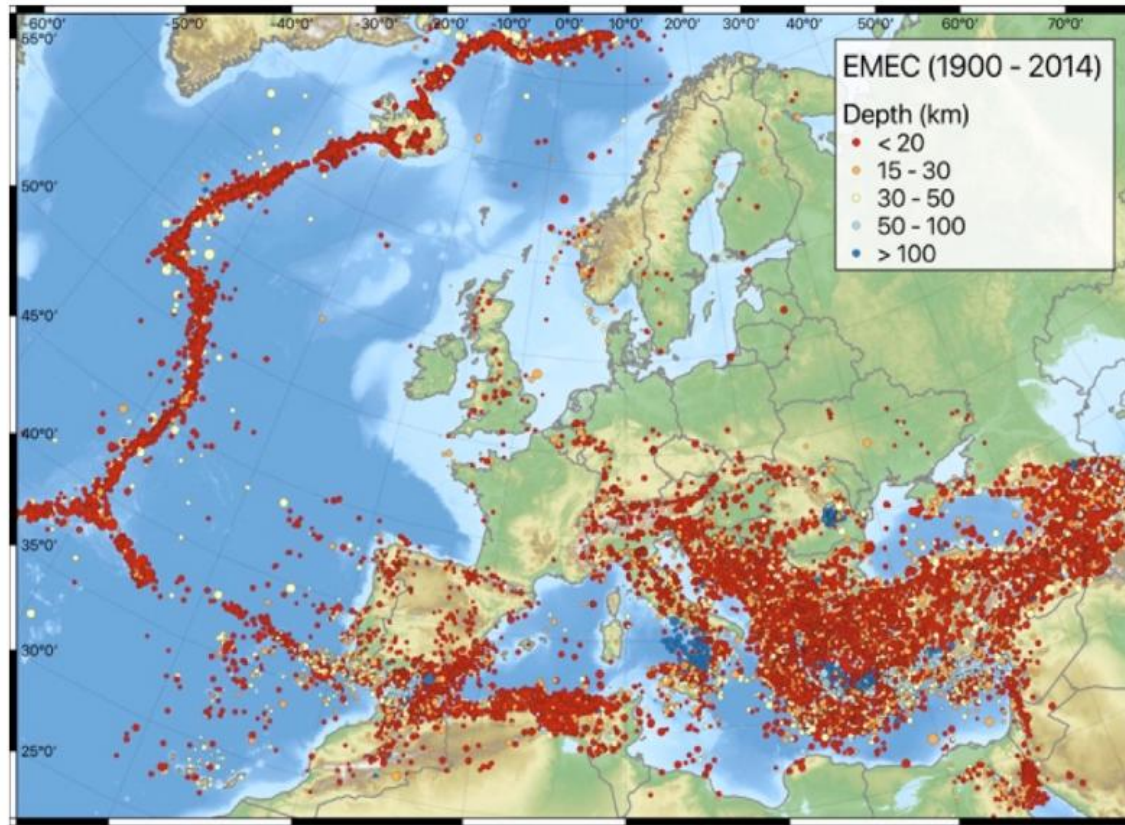
Tad modeļi bāzējas ģeoloģiskajā informācijā:

- **Aktīvajos** lūzumos
- Teritorijas ģeoloģiskajā vēsturē

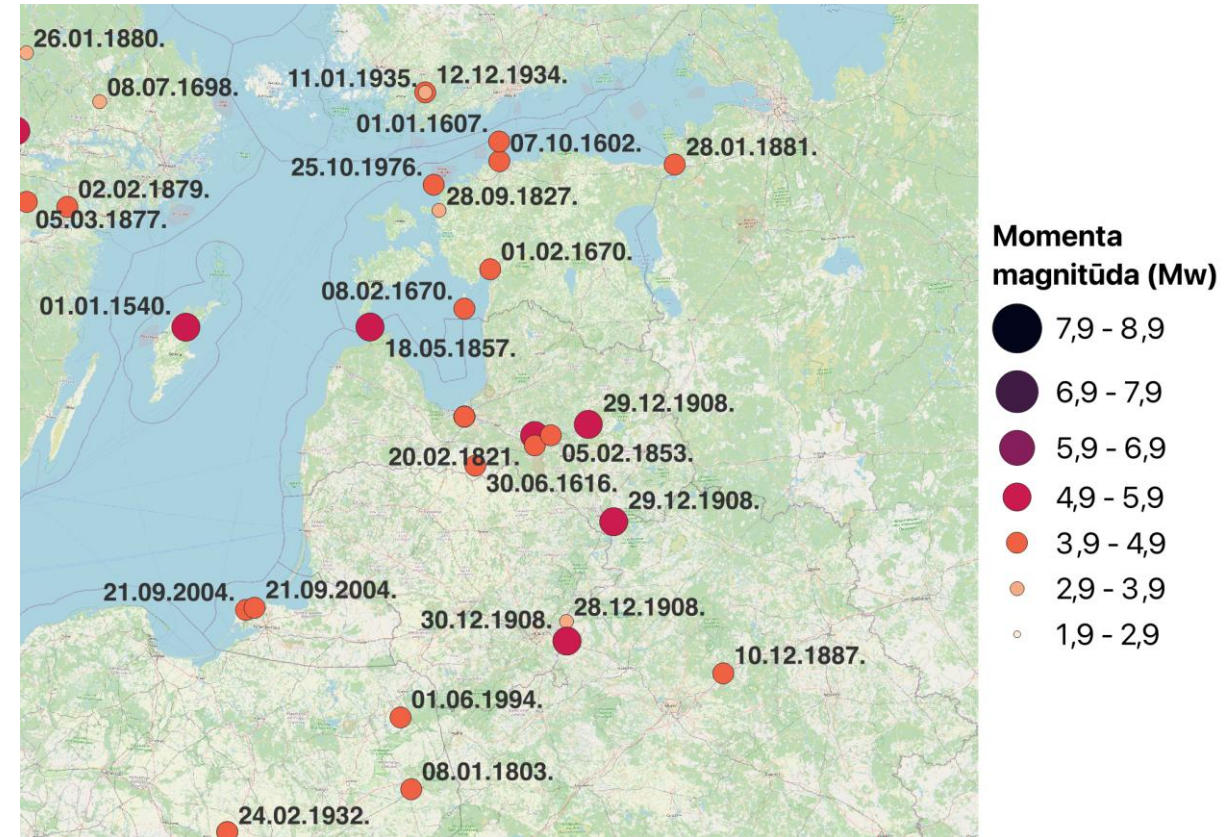

*Seismisko notikumu katalogs no 2008. līdz 2021. gadam (Ņikuļins, 2020).
Ievērojami lielākā daļa ir cilvēku izraisīti*

Kā iegūst $S_{\alpha,475}$ vai $S_{\alpha,4750}$ modeļus?

Daļa no ESHM-20 iekļautajām zemestrīcēm pēc 1900. gada

*ESHM-20 iekļautās zemestrīces Latvijā un tās apkārtnē.
Pārrēķināta uz seismiskā momenta magnitūdu
Redzamas daudzas apšaubāmas zemestrīces*

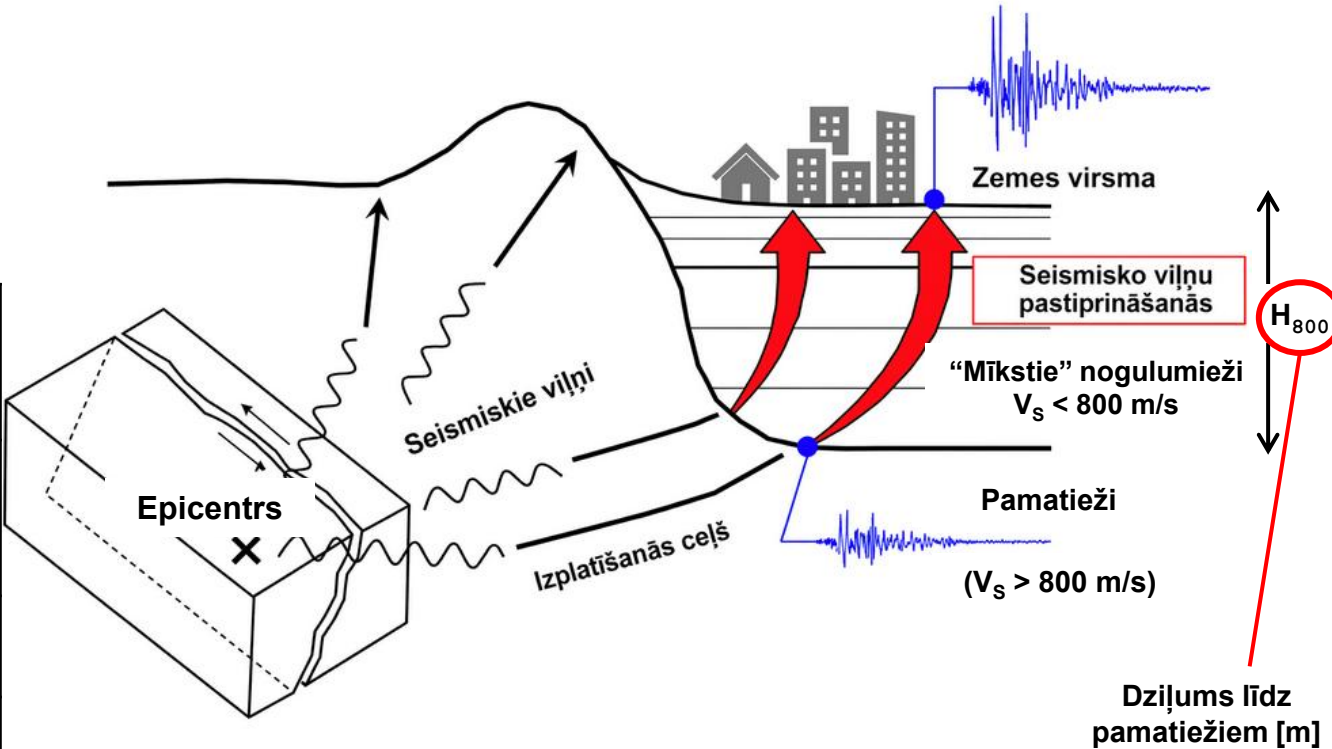
ESHM-20 modelī ir daudz nenoteiktības

Seismisko viļņu pastiprināšanās virs nogulumiežiem

Seismisko viļņu pastiprināšanos nosaka **divi** faktori

- Seismisko šķērsviļņu ātruma (V_s) atšķirība starp pamatiežiem un grunti zemes virspusē
- Dziļums līdz seismiskajam pamatiežim (H_{800})

Grunts stingrības klase	V_s diapozons	Stingra grunts	Vidēji stingra grunts	Mīksta grunts
Grunts dziļuma klase	H_{800} diapazons	$400 \leq V_s < 800$ m/s	$250 \leq V_s < 400$ m/s	$150 \leq V_s < 250$ m/s
Ļoti sekla	$H_{800} \leq 5$ m	A	A	E
Sekla	$5\text{ m} < H_{800} \leq 30$ m	B	E	E
Vidēja dziļuma	$30\text{ m} < H_{800} \leq 100$ m	B	C	D
Dziļa	$H_{800} > 100$ m	B	F	F

Latvijas gadījums

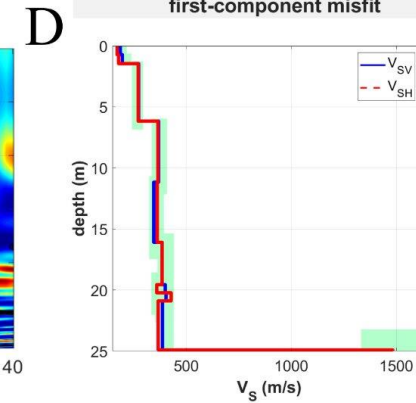
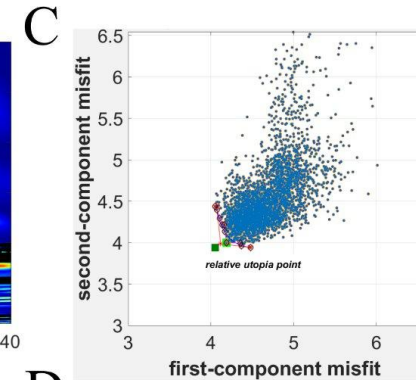
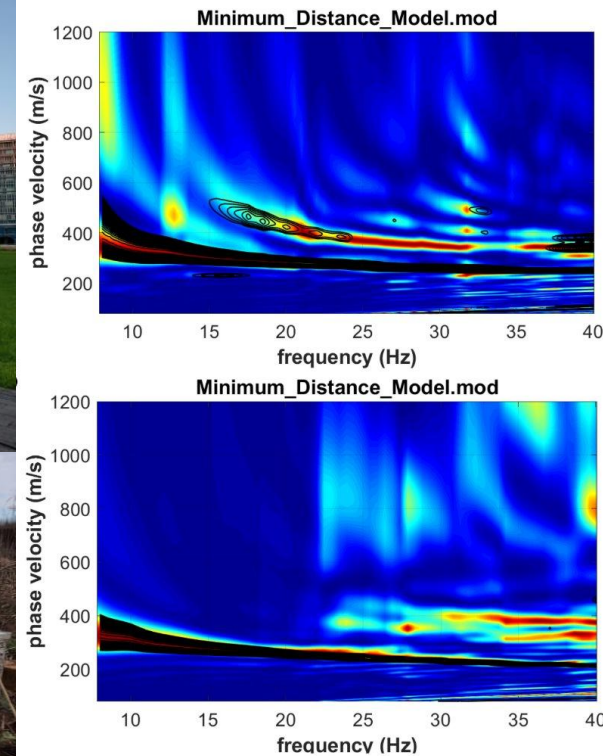
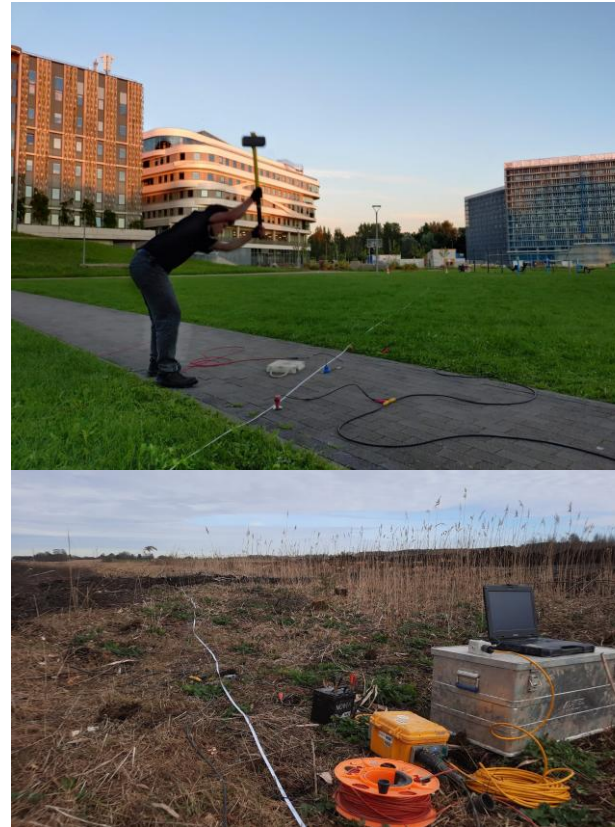
Grunts kategorija	F_α	
	H_{800} un $v_{s,H}$ mērījumi ir pieejami	Noklusējuma vērtība
A	1,0	1,0
B	$(v_{s,H}/800)^{-0,4} \alpha$	$1,3 (1 - 0,1 S_{\alpha,RP}/g)$
C		$1,6 (1 - 0,2 S_{\alpha,RP}/g)$
D		$1,8 (1 - 0,3 S_{\alpha,RP}/g)$
E	$(v_{s,H}/800)^{-0,4} \alpha (H/30)(4 - H/10)$	$2,2 (1 - 0,5 S_{\alpha,RP}/g)$
F	$0,9 (v_{s,H}/800)^{-0,4} \alpha$	$1,7 (1 - 0,3 S_{\alpha,RP}/g)$

F_α faktora aprēķins dažādām gruntīm (pēc 8. Eirokoda 5.4. tabulas)

Latvijas gadījums

Kā nosaka vietas pastiprinājumu?

- Precīzi to var izdarīt tikai ar lauka mērījumiem
- Zondēšana, paraugu ievākšana, laboratorijas testēšana
- Seismiskās zondēšanas metodes (aktīvā virsmas viļņu metode – **MASW**, pasīvie trokšņa mērījumi)

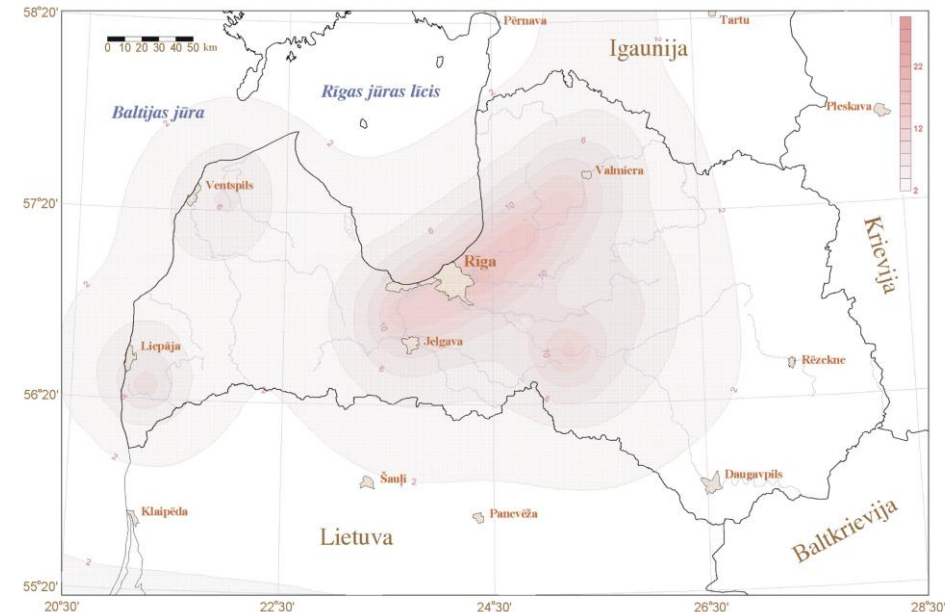

*Pasīvās un aktīvās seismiskās
izpētes metodes un to tipiskais
rezultāts – V_s profils*

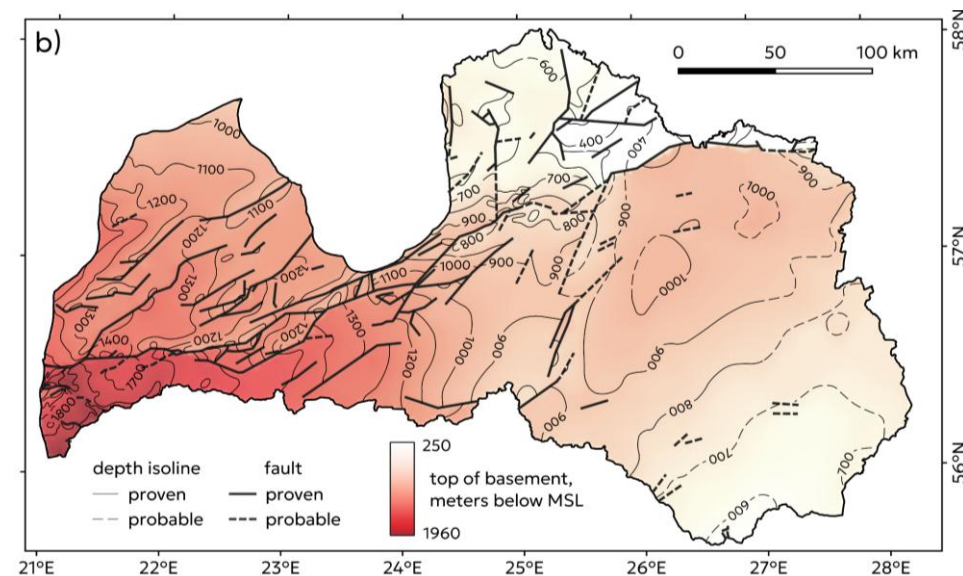

Situācija Latvijā

- Šobrīd labākais avots $S_{\alpha,475}$ ir **ESHM-20**
- Līdz 2015. gadam būvnormatīvā LBN 005-99 izmantoja arī V. Nikuļina disertācijas ietvaros izstrādāto seismiskā riska karti
  - Labs materiāls, bet aprēķins bāzēts ģeoloģisko lūzumu informācijā
  - Pēdējie pētījumi rāda, ka lūzumus **nepieciešams pārskatīt**
- Seismisko viļņu pastiprinājuma faktors F_{α} nogulumiežos Latvijā **nav konspektīvi pētīts**
  - Mērījumi par V_{s30} iegūti tikai kā blakusprodukts vēja turbīnu izpētē

Maksimālais virsmas paātrinājums (PGA [cm/s^2] pēc (Nikuļins, 2020) ar atkārtosnās varbūtību 475 gadi

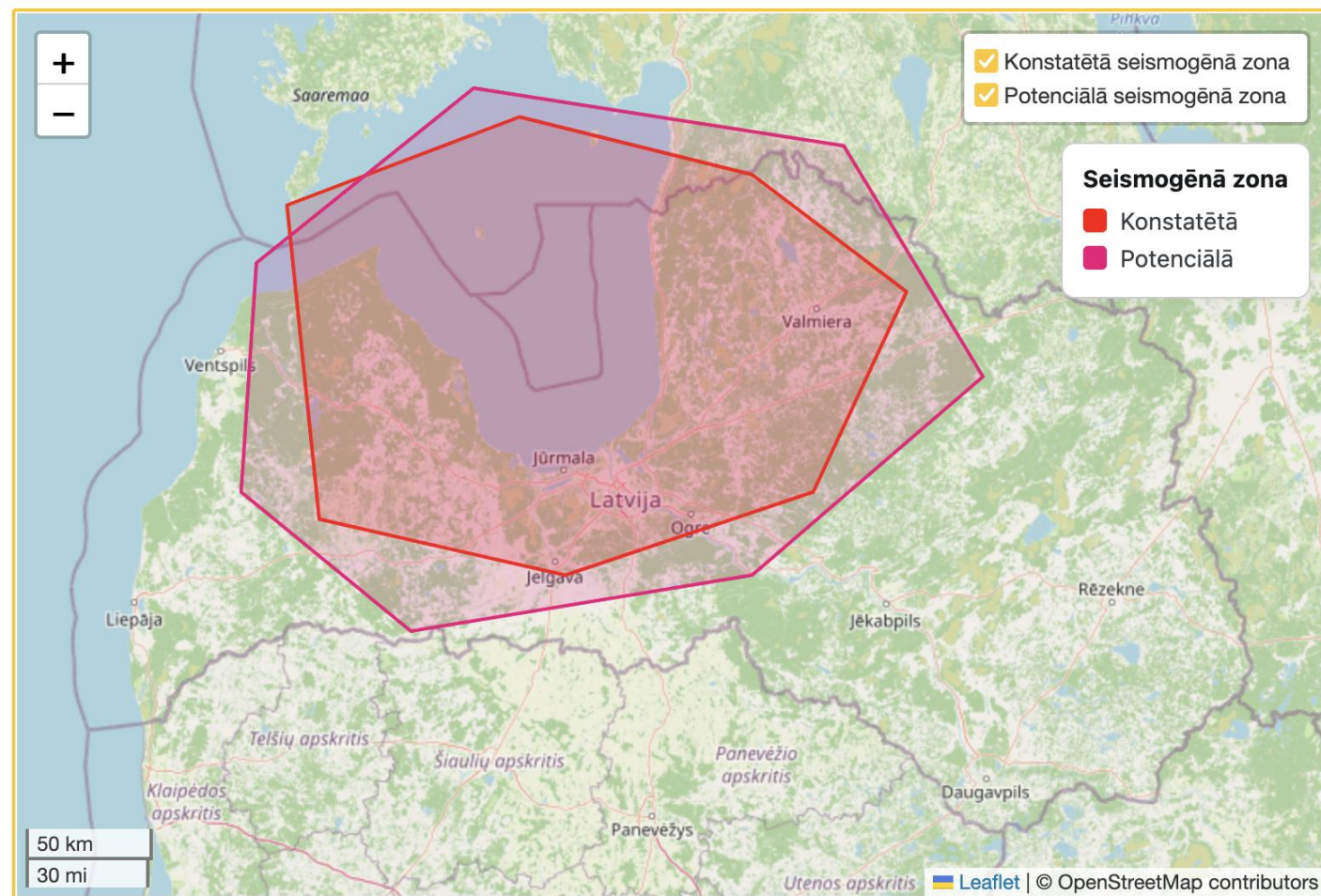

Digitalizēta Latvijas kristāliskā pamatklintāja virsma un ģeoloģiskie lūzumi (pēc Karušs u.c., 2026)

Apšaubāma informācija internetā

Izvilums no neogeo.lv
“Vairāk nekā 50% Latvijas iedzīvotāju dzīvo uz konstatētām un potenciālām seismogēnām zonām”

Nav minēti apsvērumi par tām; cik lielas zemestrīces un kāpēc tieši tur būtu iespējamās?

<https://neogeo.lv/zemestrices-latvija/>

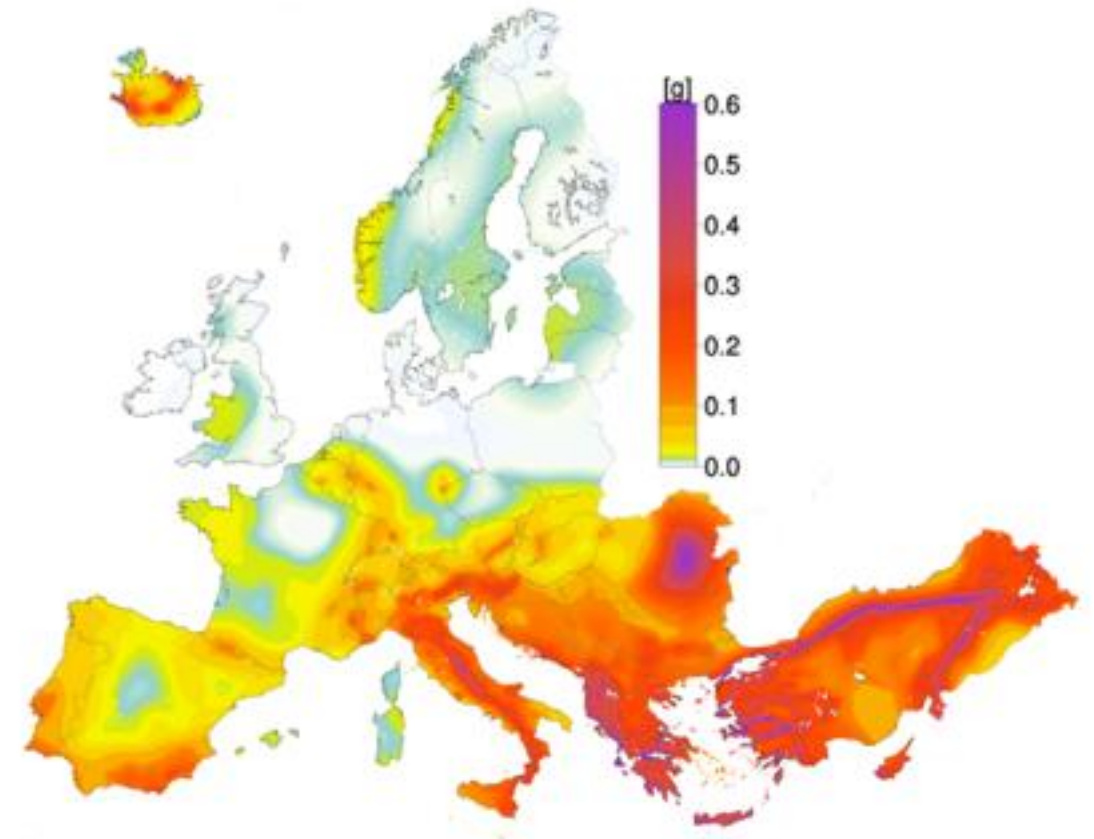
Apkopojums – vai seismiskais risks ir jāņem vērā?

Eirokods specifiski norāda:

“The provisions of EN 1998 (all parts) may be neglected in cases of very low seismic action class”

Problēma gan var rasties kritiski svarīgām būvēm (zemāki $S_{\alpha,4750}$ sliekšņi)

Daudz nezināmā – līdz ar to sarežģītām būvēm vienmēr nepieciešams individuāls novērtējums

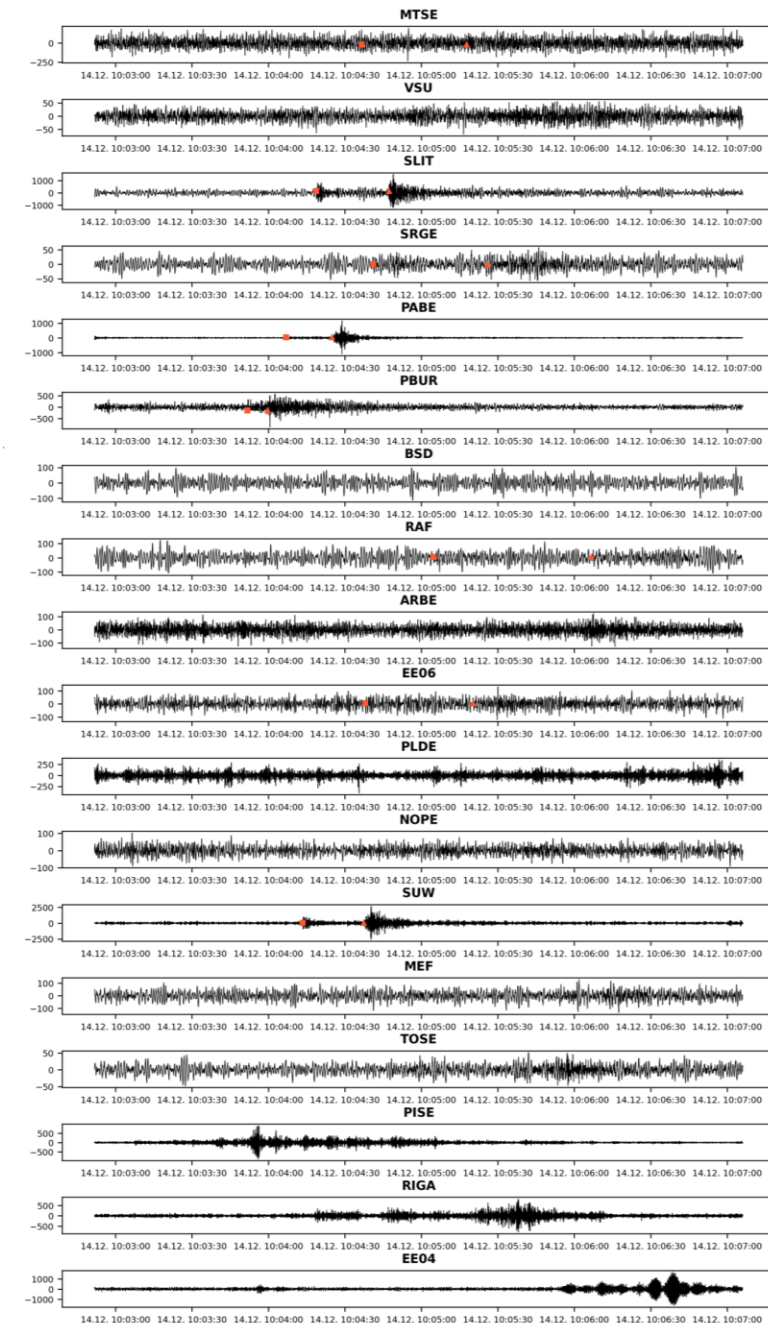

ESHM20

ESHM20 modelī, atkārtotais periods
4745 gadi (Danciu et al, 2021)

Inducētais seismiskais risks

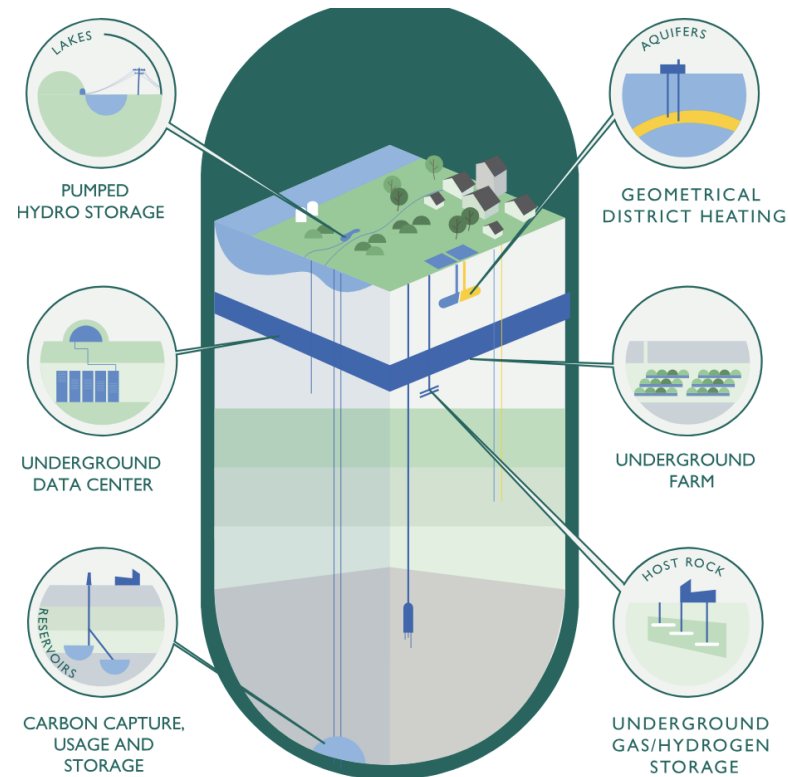
- Seismiskā riska kartes **tipiski** neņem vērā cilvēku datbību
- Cilvēku darbība pazemē var izraisīt arī **inducētas** zemestrīces
- CO₂ uzglabāšana, enerģija, dziļas raktuves
- Tuvā nākotnē **Latvijā** augsta **aktualitāte**

Lietuvas 2025. gada 14. decembra inducētās zemestrīces

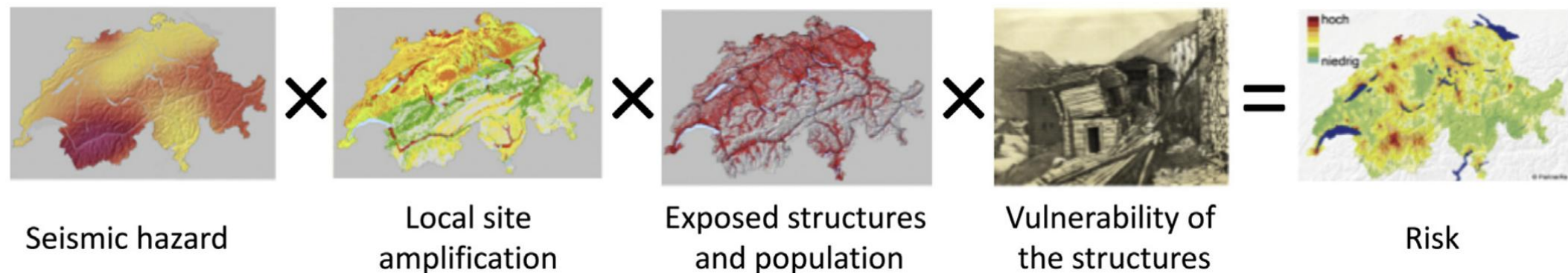
Infrastruktūras projekti – Igaunijas piemērs

- Plāns par Paldiski pazemes enerģijas glabātuvi
- Silta ūdens sūkņēšana un atsūkņēšana 750 metru dziļumā
- **Ietekmes uz vidi novērtējums** norādīja uz seismiskā riska izvērtējuma nepieciešamību
- Šobrīd notiek monitorings pirms infrastruktūras izbūves lai novērtētu "dabisko fona risku"
- Monitorings tiks turpināts infrastruktūras izbūves laikā

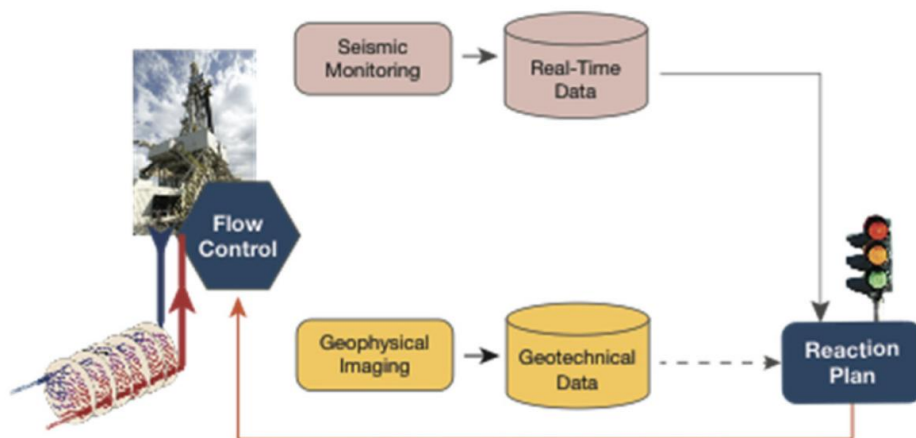

Attēli no *Zero Terrain* (zeroterrain.com)

GRID seismiskā riska novērtējuma sistēma

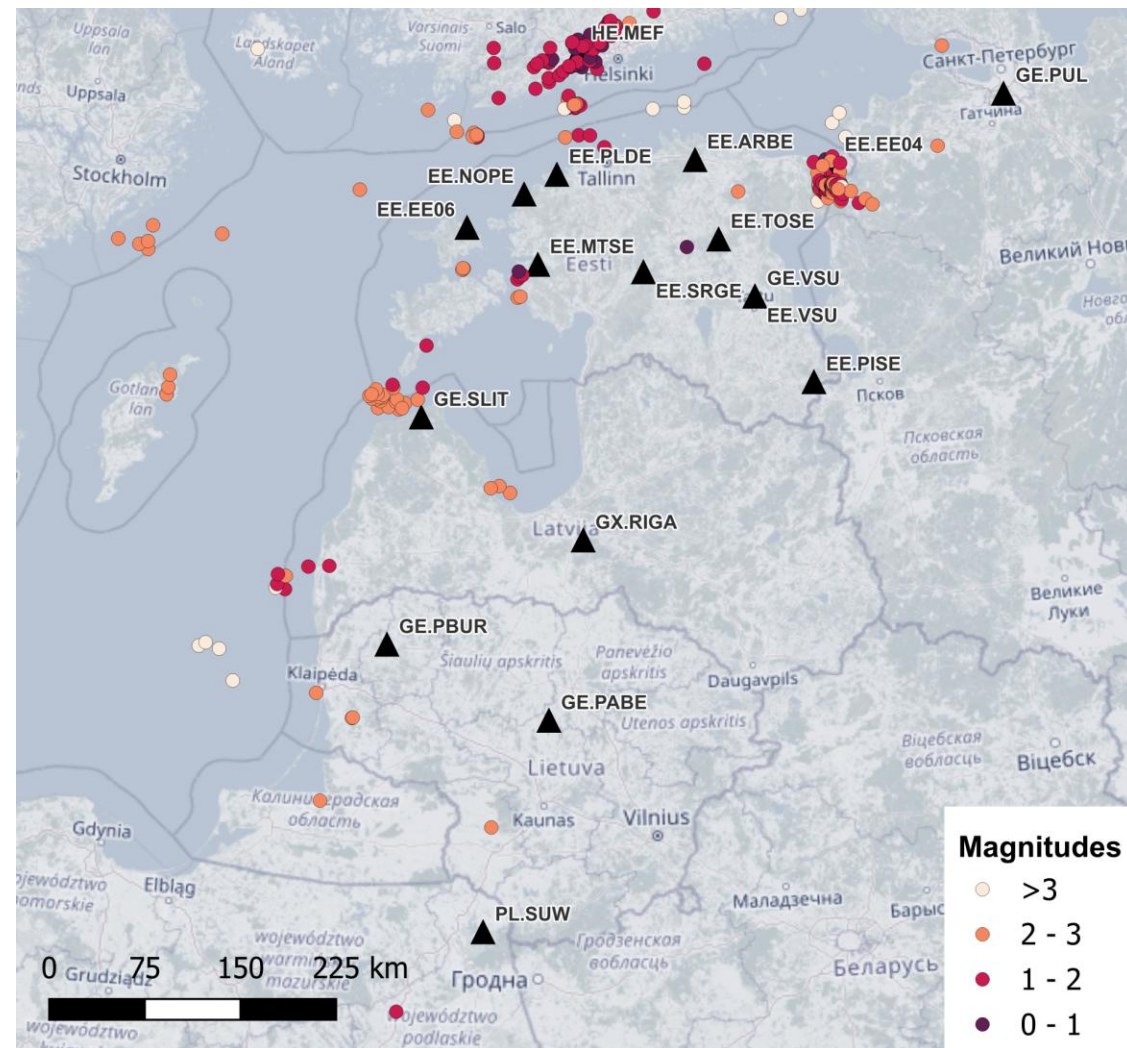
Social concern

- GRID seismiskā riska novērtējuma sistēma (Trutnevyte un Wiemer, 2017)
- Izmantota arī IVN veikšanai Paldiski pazemes enerģijas glabātuvē
- Pielāgojama dažādiem pazemes uzglabāšanas un ģeotermālajiem projektiem

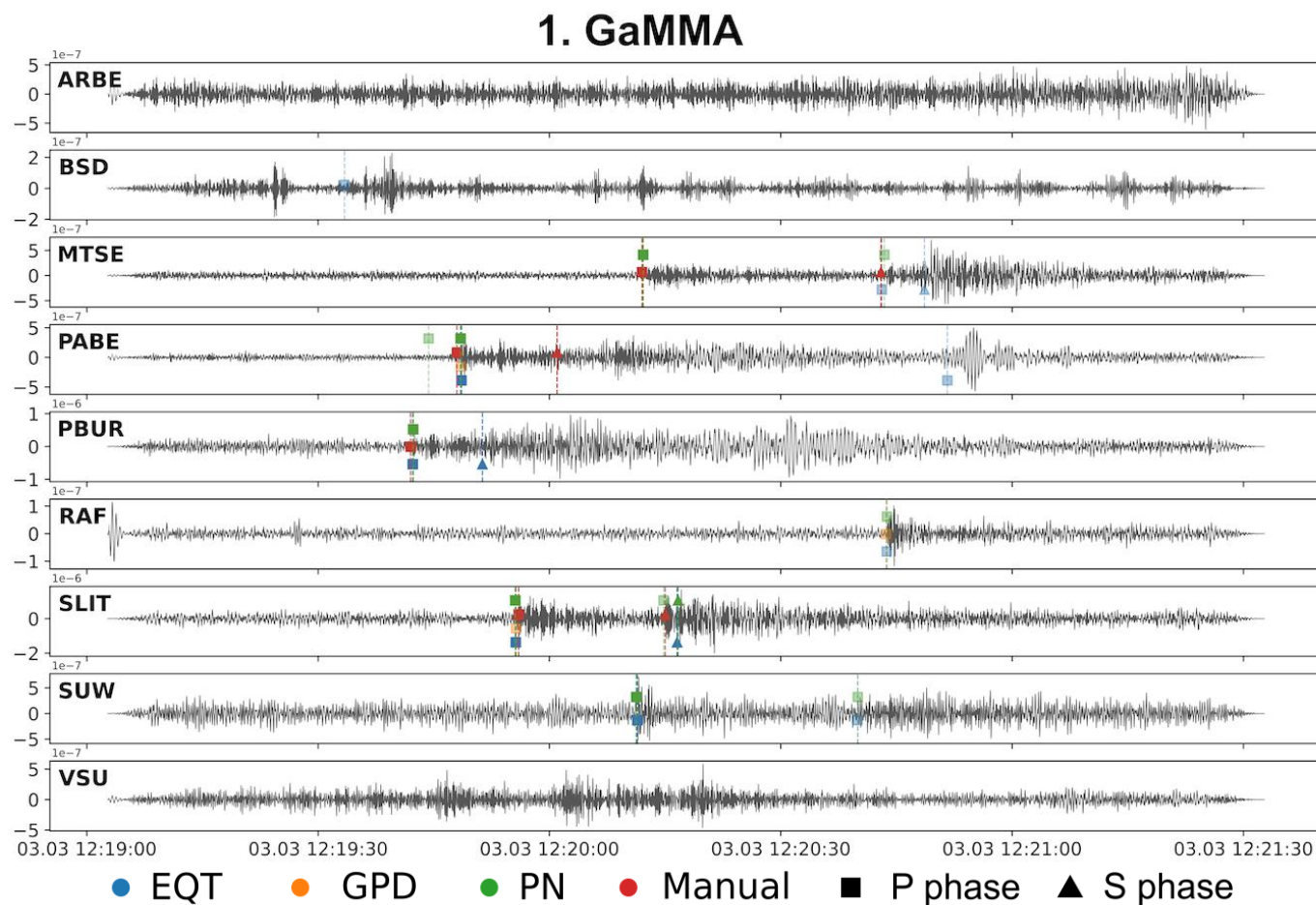
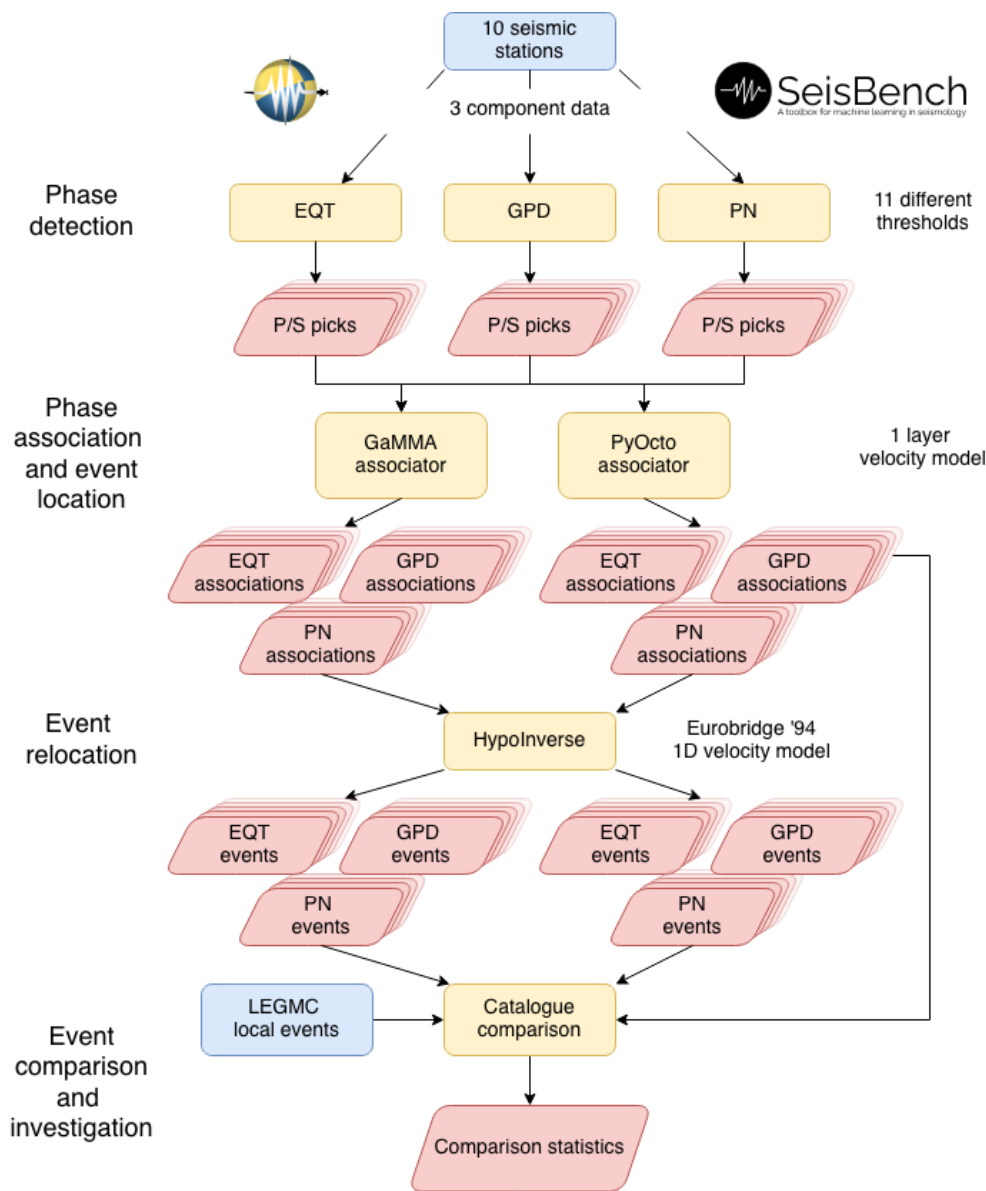
Kas jau šobrīd tiek darīts?

- **Seismiskais monitorings**
  - Nepieciešams lielāks tīkls – piemēram, Igaunijā ik gadu ir ~50 reižu vairāk seismisko notikumu
- Pārskatīti padomju ģeofizikālie dati lūzumu atkārtotai izvērtēšanai
- V_{s30} mērījumi kā blakusprodukts mērījumiem Latvijā
  - Vēl nav mērķtiecīgu pētījumu, kas apkopotu rezultātus
- Iesākts darbs pie nacionālā pielikuma izveides 8. Eirokodam

*Fiksētie **252** seismiskie notikumi Baltijas valstīs
un to apkārtnē 2025. gadā*

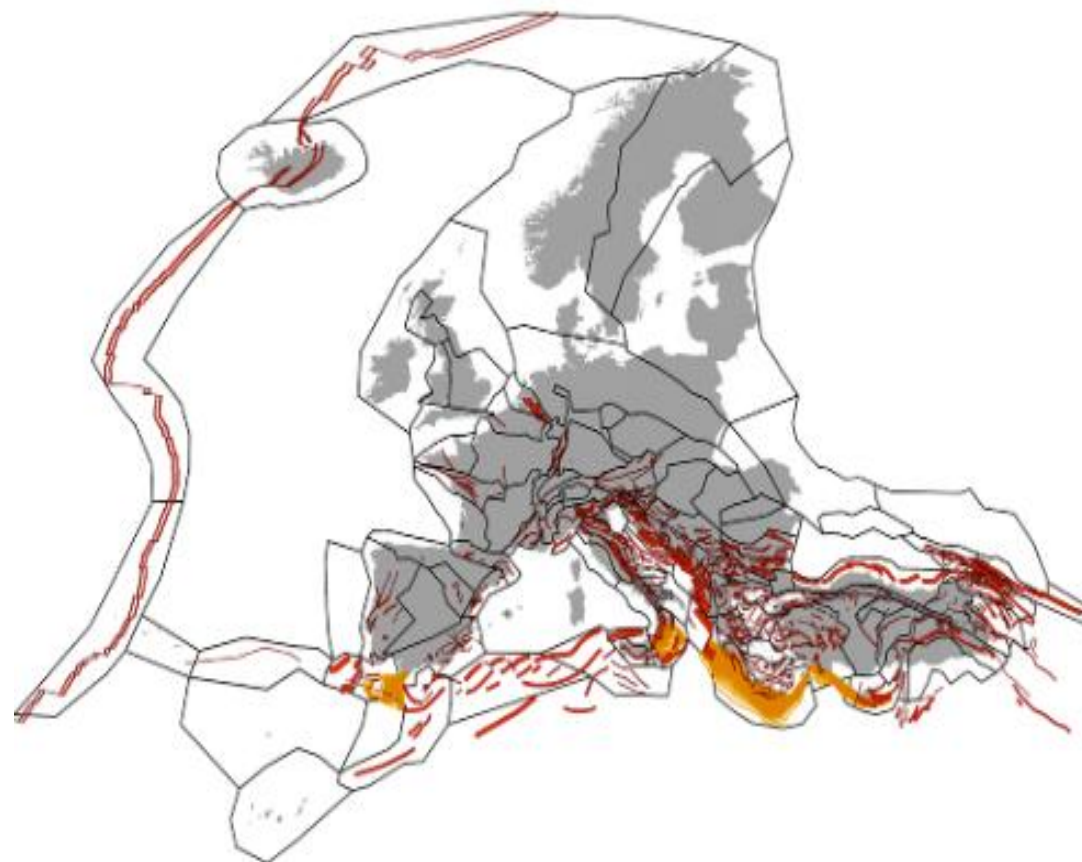
Kā palīdz mākslīgais intelekts?

Pētījumi par automātisku seismisko notikumu izdalīšanu, magnitūdu un atrašanās vietas noteikšanu (Zandersons un Karušs, 2026)

Ko Latvijā vajadzētu darīt?

- Inducētais seismiskais risks – pagaidām IVN Latvijā tam nepievērš pastiprinātu uzmanību
  - Tas ir arī projektētāju interesēs
- Izvērst Latvijas seismiskā monitoringa tīklu
  - Ļautu novērtēt nelielo zemestrīču ($M_w < 2$) daudzumu, un precīzāk noteikt Latvijas $S_{\alpha,475}$
- Apkopot Latvijas vidējās V_{s30} vērtības
- Kritiskām vietām – veikt seismiskos mērījumus V_{s30} un H_{800} noteikšanai
  - Ar seismiskajām ģeofizikālajām metodēm izmaksas ir salīdzinoši nelielas

Seismiskās zonas un aktīvie lūzumi ESHM-20 modelī (Danciu et al, 2021)

Paldies par uzmanību!

UNIVERSITY OF
LATVIA